

Alle goeie dingen bestaan uit drie. In ons jaarboek 1994 schreef Karel Vangheluwe een gewaardeerd artikel over de duivensport te Lichtervelde, in 1996 gevolgd door een bijdrage over de vinkensport.

Dit keer, en om het drieluik over diersporten volledig te maken, volgt er een artikel over de hanenkampen in Lichtervelde. Het moeilijkste van de drie, zo zegt de auteur zelf. Archiveren om na te pluizen zijn er immers niet, wegens het illegale karakter van deze activiteiten.

Daarom waren we dankbaar toen hij aanbood te boek te stellen wat hij uit zijn eigen herinneringen wist, en wat hij “uit de mond der mensen” kon optekenen bij enkele interviews met Lichterveldse specialisten ter zake.

Een en ander leest U in de hiernavolgende bladzijden.

Heemkundige kring Karel Van de Poele

...Onze aandacht ging voornamelijk uit naar hun grote hanen, die zij fokten en temden. Deze mochten echter in geen geval worden opgegeten; ze worden alleen gehouden om ze tegen elkaar te laten vechten. Bij deze hanengevechten wedden de toeschouwers welke haan er zal winnen. De eigenaars van de zegevierende hanen ontvangen prijzen...

Uit het hoofdstuk "Borneo en Mindanao" van het verslag van de eerste tocht rond de wereld, de ontdekkingsreis van Fernão de Magalhães (1519-1522), opgetekend door varensgezel en kroniekschrijver, Antonio de Pigafeta.

Van kemphanen en hanenkampen

De hanenliefhebberij te Lichtervelde

Karel Vangheluwe

Geen dorp in Vlaanderen of er werden hanenkampen gehouden. Het behoorde tot het amusement van de bevolking. Niemand nam er aanstoot aan, en het werd niet als wreedaardiger aanzien als het slachten van een varken, of het verdrinken van overtollige kattenjongen (vandaag de dag zou een dierenrechtenorganisatie als GAIA er zonder twijfel tegen optreden).

Toen de wetten op de dierenbescherming de hanenkampen verboden, geraakte deze volkssport stilaan in een sfeertje van illegaliteit. Gelukkig was Noord-Frankrijk niet àl te ver en kon men "over de schreve" terecht...

Lichtervelde was niet anders dan de rest van Vlaanderen, en ook hier waren er groepjes mensen die kemphanen fokten en ze van tijd tot tijd in het strijdperk hun vechtkunsten lieten tonen. Van een "officieel" verenigingsleven echter, kon, juist wegens de illegaliteit van de hele bedoening, hoegenaamd geen sprake zijn.

Reeds als kind geraakte ik bij de kemphanenliefhebberij betrokken. Mijn vader was immers niet allen duivenmelker, maar ook hanenliefhebber. Volgende zaken staan mij nog klaar voor de geest:

- vechthanen in ons hennenpark;
- het scheren van de kam, en het toebranden van de wonde;
- het "preuven" van hanen in de keuken;
- het zorgvuldig bewaarde pakje met sporen (streng verboden aan te raken!);
- de witte dubbelzakken, zgn. "baluchons", waar de hanen in vervoerd werden;

Soms arriveerde vader op zondagavond met een bebloede zak en een dode haan. De maandag werd die haan gepluimd en we hadden een volle week "weelde" en "kermiskost".

1 Het leven van een Brugse Vechter

Vechthanen waren van het Brugse Vechtersras. Meestal grote, zware dieren met zwart-rood-geel verenpak. Het zwart overheerste echter. In het voorjaar werden de eieren verzameld van bevruchte hennen tot er één hen broedziek werd. Het broeden duurde 32 dagen, op een afgezonderde plaats. De jonge kuikentjes kregen een afzonderlijk perk en groeiden op onder de hoede van de broedhen. Tijdens de zomer kregen ze dan - meestal bij een landbouwer - een ruimer beloop.

In het najaar werden op zekere dag de kam, de oorschelpen en de 2 lellen afgesneden¹ en de wonden toegebrand (tegenwoordig worden ook klemmen gezet om het bloeden te verhinderen tot de wonde dicht is.). Van dan af sprak men van de categorie “kieken”. De “kiekens” werden in afzonderlijke hokken geplaatst, met een open ruimte van een paar vierkante meter. Ze werden dan soms tijdens de winter “gepreufd”, t.t.z. geconfronteerd met andere kiekens, zonder gewapende sporen, enkel om te zien of en hoe vechtlustig ze waren.

Pas vanaf het tweede levensjaar was de haan klaar om ingezet te worden op de weddenschappen. De liefhebber moest dus één jaar geduld hebben eer hij een volwassen dier kon laten vechten. Overleefde de haan de gevechten, en gaf hij daarenboven ook nog blijk van winnaarstalent, dan werd hij enkele jaren als kweekhaan gehouden. Slechts ongeveer 3% bracht het zover. Oudere hanen kregen vaak zogenoemde “ek-sterogen”, grote gezwollen op de poten, hetgeen zeer hinderlijk was.

Het Brugse vechtersras

2 De liefhebberij

Een elitaire sport was de kemphanenliefhebberij zeker niet. Hanenliefhebbers waren volksmensen die het hele jaar door, van maandagmorgen tot zaterdagavond, moesten werken, zodat de dagelijkse zorg voor de hanen vaak aan de echtgenote toevertrouwd werd. Voor ontspanning bleef alleen de zondag over. Het inzetten van de kemphanen gebeurde meestal op zondagnamiddag, op de zolder van een landelijke herberg, of in de loods van een handelaar.

Sommige hanenliefhebbers waren gegroepeerd in sociëteiten². Hierin werkten meestal 3 tot 4 personen samen: zo kon het bijvoorbeeld zijn dat er één die daar de ruimte voor had, zorgde voor de kweek en één die daar het geld voor had, zorgde voor de weddenschappen terwijl een derde zorgde voor het behandelen der dieren (scheren der kammen, plaatsen der sporen) en een vierde persoon de hanen in de mat³ neerzette. Natuurlijk is deze voorstelling van zaken zeer schematisch, maar toch geeft ze een beeld van een typische taakverdeling.

¹ Om te verhinderen dat later tijdens het gevecht de hanen hun tegenstrever zouden vastgrijpen bij de kam, de oorschelp of de lel, om zo nog harder te kunnen toeslaan.

² Afgeleid van het Franse -zoals toen gebruikelijk was- soci  t  

³ De “mat” is de arena.

Iedere “société” behoorde tot een afzonderlijke wijk; en had een bepaalde, alleen in het milieu gekende, deksnaam. Dit met het oog op de anonimiteit toen het spel officieel verboden werd. De ene société daagde de andere uit voor een groepsturnooi. Op afgesproken dag en uur was er dus een hanenkamp. Als het turnooi afgewerkt was, konden nog individueel ingeschreven hanen aan bod komen. Turnoaien werden gehouden om een vooraf bepaalde inleg. Maar tussendoor kon iedereen wedden man tegen man, ook tijdens de individuele kampen. Er was wel een groep welstellende lieden die voor grof geld gokten, en een groep occasionele liefhebbers die voor veel kleinere sommen wedden. Eén derde van de hanenliefhebbers waren West-Vlamingen; een ander derde waren Henegouwers uit de streek van Doornik, terwijl het laatste deel “Fransmans” van over de schreve waren. Er bestond een Frans jargon dat overal gebruikt werd, een eigen taaltje dat alleen ingewijden verstonden.

Vanaf 1926 was het spel wettelijk verboden, en verplaatste het zich naar Frankrijk, waar het nog gedoogd werd. De Fransmans hadden een krantje dat de kampen aankondigde, nl. “Le Coq Gaulois”, uitgegeven in Wormhout. In België moesten hanenkampen mondeling rondverteld worden, wat natuurlijk riskant was. De liefhebberij heeft haar hoogste bloei gekend tussen de twee oorlogen. Heden ten dage is ze zo goed als uitgestorven.

3 Verloop van een hanenkamp

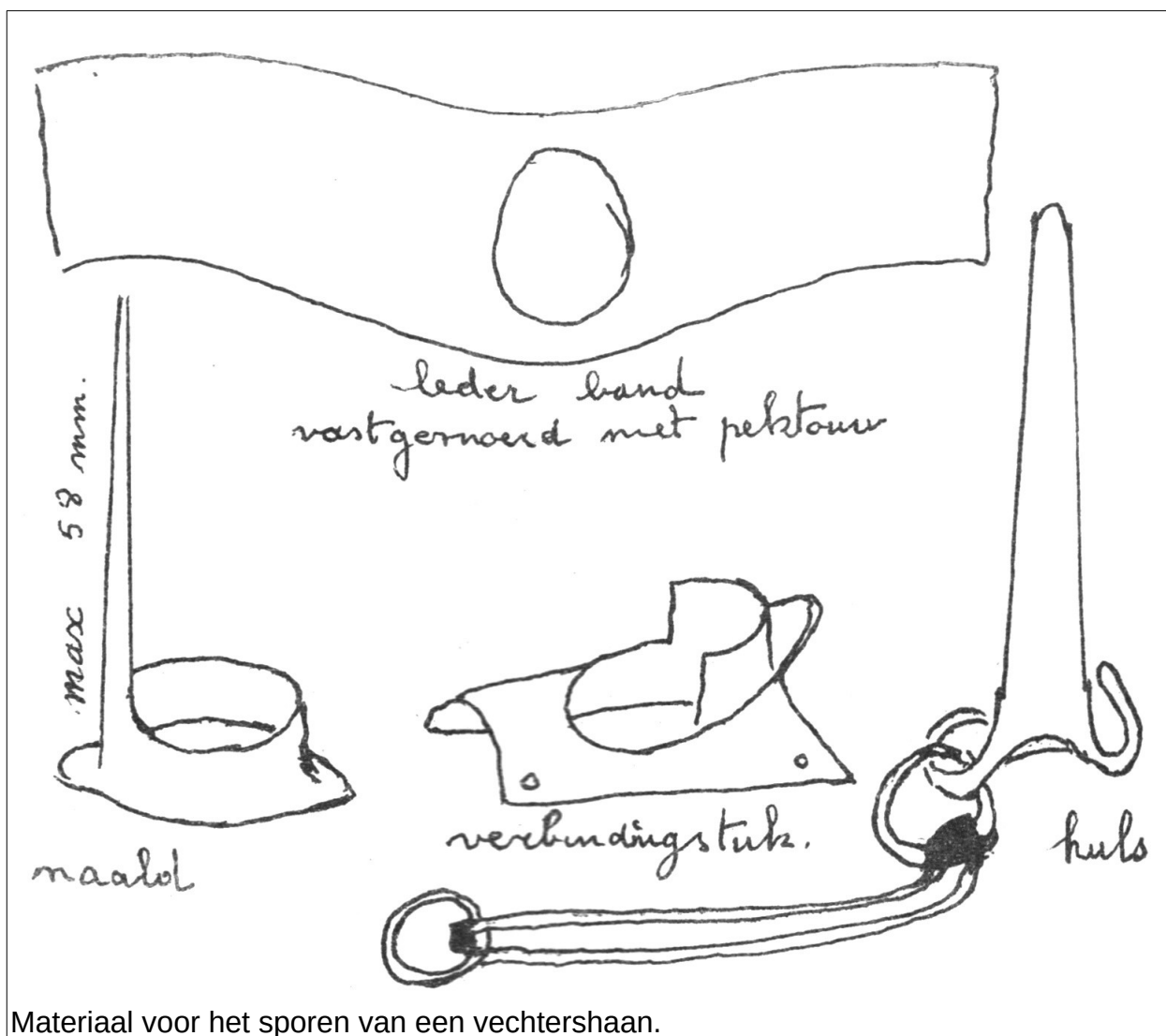
De société of de liefhebber die wou meedingen moest zich aanbieden bij de inrichter van het turnooi. Hij moest te kennen geven tot welke klasse zijn haan behoorde:

- lichtgewicht, tot 4,100 kg;
- middengewicht, tussen 4,100 kg en 4,800 kg;
- zwaargewicht, meer dan 4,800 kg;

Meestal moest de société het inleggeld ter plaatse deponeren. Toch was er een strenge erecode: wie eens zijn gokgeld niet uitbetaalde, werd onherroepelijk uitgesloten. Individueel aangebrachte hanen werden uitgeloot, tegen wie ze moesten uitgebracht worden.

Dan begon het turnooi. Bij de arena stond de boordrechter, met een uurwerk en een weegschaal. Hij riep eerst de turnooihanen op; dat waren er meestal zeven⁴, en een plezierhaan als achtste. Achteraf riep hij de individuele spelers op. De boordman was de scheidsrechter: zijn beslissing was onherroepelijk. Hij zag toe tot één der twee hanen neerlag en telde dan stipt 3 minuten af. Vielen de hanen niet, dan stopte hij het gevecht na 8 à 10 minuten: match-nul. Vielen ze allebei: idem. Hij was het ook, die op aanvraag het gewicht controleerde.

⁴ Men zette altijd een oneven aantal hanen in, omdat de uitslag van het turnooi dan niet op een gelijk aantal overwinningen kon uitdraaien.

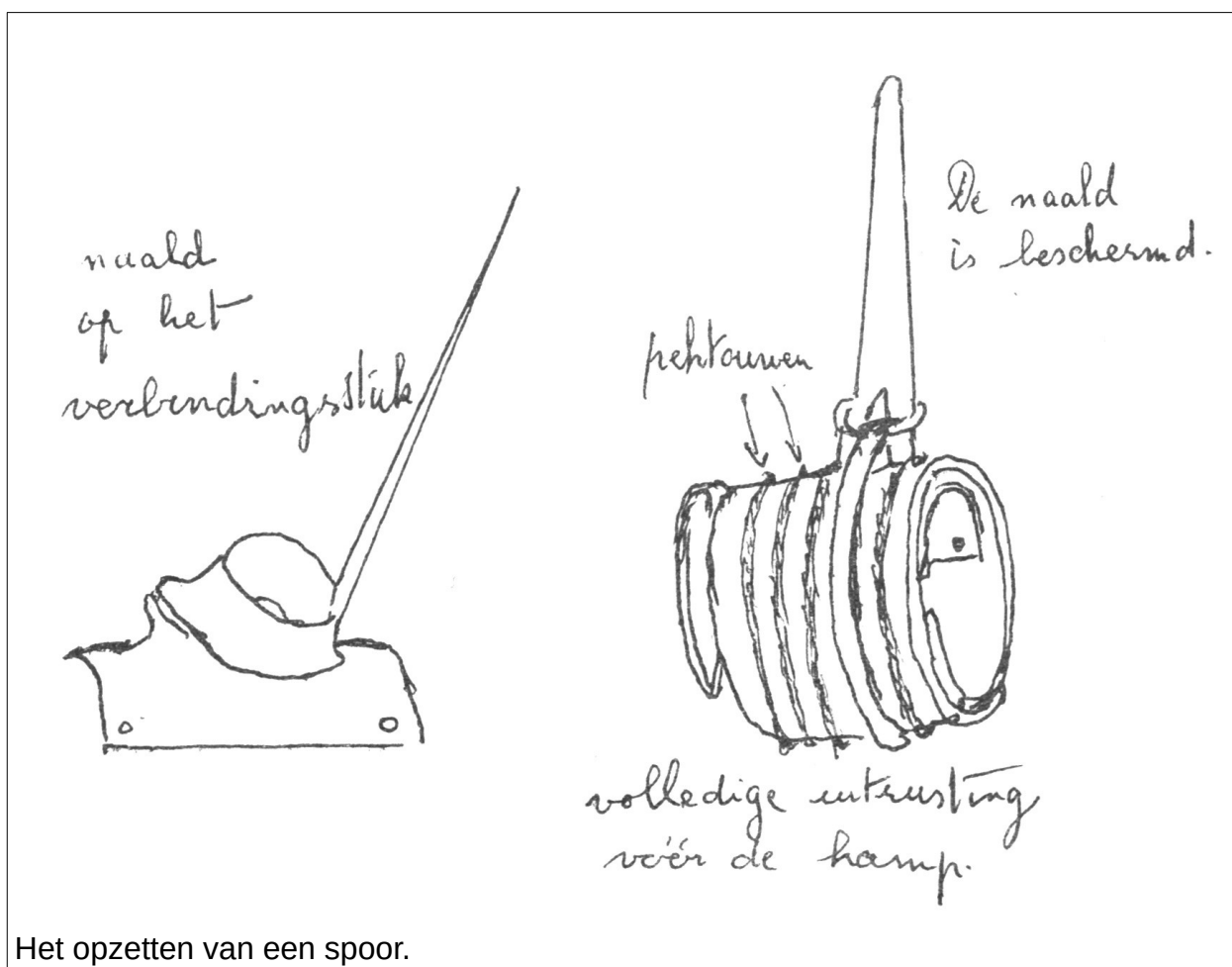

Materiaal voor het sporen van een vechtershaan.

De inleggelden tussen de 2 oorlogen varieerden tussen de 100 en 1000 BEF. In de tijd die verliep tussen inschrijving en het oproepen tot de kamp, had de liefhebber de tijd om zijn haan de sporen op te zetten. Hij begaf zich hiervoor naar een afgezonderde kamer. Dat kon in de landelijke herberg waar het tornooi meestal plaats had of bij een buurtbewoner. Mits het kopen van een paar Picons stelden de mensen een kamer ter beschikking.

Daar begon dan het delicate werk van het opzetten der sporen. Een spoor is een stalen naald van 6 tot 8 cm lang die op een ring zit. Een hanenpoot heeft één achteruitstaande en drie voorwaarts gerichte tenen die alle vier op de grond rusten. Wat hoger langs de poot is er nog een uitsteeksel dat men de spoor noemt. Op deze natuurlijke spoor wordt de metalen spoor bevestigd. Eerst wordt er vochtige watte rondgewikkeld waarop een metalen kokertje geschoven wordt. Daarrond komt dan weer droge watte en vervolgens wordt de metalen spoor erop gebonden bij middel van een lapje stevige stof en een draad, die kan vergeleken worden met een veter. Op die spoor wordt dan een prop of kurk gestoken opdat de haan zich niet zou kwetsen; die prop of kurk wordt er af genomen als de kamp begint.

Vervolgens moet de liefhebber zijn beurt afwachten tot hij door de boordleider opgeroepen wordt. Dan moet hij zijn haan tonen: de sporen mogen niet gekarteld of oneffen zijn, ze moeten juist gericht zijn; het gewicht wordt eventueel gecontroleerd. De liefhebber houdt daarbij de kop van de haan onder zijn arm verborgen.

Beide tegenstrevers gaan dan naar de "mat", een meestal ovale ruimte, afgesloten door een omheining van een meter hoog. Ze stappen op mekaar toe en tonen even de twee hanen aan elkaar, laten ze soms even pikken. Dan gaan ze weer buiten de mat staan en op een teken van de kampleider zetten ze de haan voorzichtig neer. Meestal gaan de twee hanen elkaar daarop woedend te lijf. Ze springen daarbij telkens omhoog en slaan met hun achterteen in de richting van elkaars borst. Meestal duurt de kamp niet langer dan een paar minuten.

De hanenliefhebbers beweren dat de vechtende hanen geen pijn lijden. Dieren die pijn hebben, klagen op een speciale manier. Hanen klagen nooit. De sporen zijn immers zo scherp dat de steken te vergelijken zijn met een injectienaald: ze worden bijna niet gevoeld.

De liefhebber die gewonnen heeft, kan zijn geld afhalen bij de inrichterstafel of bij de individuele personen tegen wie hij gewed heeft. Daarna kan ieder met zijn levende, gewetste of dode haan naar huis.

4 Een beetje geschiedenis

4.1 Voor de eerste wereldoorlog

Er zijn weining bronnen bekend over de hanenkampen vóór de eerste wereldoorlog. Toch maakt het jaarboek van de heemkring van Beveren-Leie melding van een hanengevecht in 1892⁵. Uit dit verslag -doorspekt met Franse uitdrukkingen- leren we volgen de zaken:

- de spelers reden van Beveren-Leie naar Ingelmunster met een koets en een grote vlaswagen;
- daar aangekomen werden de hanen “gearmeerd”⁶;
- de arena noemde toen ook al de “matte”;
- de voorwaarden van het spel werden afgeroepen;
- meerdere koppels hanen werden achtereenvolgens ingezet;
- de talrijke aanwezigen gesticuleerden druk, zelfs met armen en benen, volgens de wisselende kansen van de vechtende hanen;
- na elke kamp uitten ze hun vreugde of verdriet;
- de twee laatste hanen wilden niet vechten en vlogen onder algemeen gelach over de hoofden der aanwezigen;
- het wedden geschiedde door stukken van 1, 2 of 5 BEF voor de voeten van een rivaal te werpen;
- de dag nadien werden satirische doodsprentjes verspreid die spotten met de verliezers;

Het ziet er dus naar uit dat op het eind van de vorige eeuw de hanenkampen een heel populaire en druk bijgewoonde volkssport waren. Het verloop van en de geplogenheden bij een hanenkamp schijnen ook niet veel veranderd te zijn sedert 1892. Over hanenkampen specifiek te Lichtervelde werd echter -voorlopig althans- niets teruggevonden.

4.2 Tussen de 2 oorlogen

Tussen de twee wereldoorlogen was de bloeitijd van de hanenkampen. In Lichtervelde vormden Juliën Lanszweert, Emiel Hollemeersch, Evarist Tant en Victor Dewitte een société. Louis Handzaeme trad op als tussenpersoon. Hij reed met zijn traamkar, beladen met zuivelprodukten, tweemaal per week naar de markt te Rijsel. Zo had hij overal contacten met hanenspelers. Zijn eigen hanen zette Louis in voor “rijke” Fransmans, zoals Léon Bourgeois uit de buurt van Lannoy of een zekere Surmont van Bondues (een befaamde maker van stalen sporen) die dan wedden. Uit die tijd zijn nog de namen overgebleven van bekende spelers zoals Achiël Eeckhout uit Zwevezele, J. Vandenberghe uit Beveren, Achiël Vaneighen (ook bekend gebleven als kweker van

⁵ Hendrik De Marez, ???, jaarboek der heemkundige kring Beveren-Leie, 19??

⁶ dus de sporen opgezet.

honderden hanen die hij te koop aanbood) en Richard Vangheluwe, beiden uit Lichtervelde, Coghe en Denecker uit Gits.

Uit die periode stammen ook mijn eigen herinneringen. Vader speelde samen met zijn broer, nonkel Richard Vangheluwe. Hij was meestal "armateur", t.t.z. aanbrengrer van de sporen. Thuis hadden we 3 plaatsen waar soms een vechtershaan verbleef. Wie door het hoenderpark naar de tuin moest, riskeerde door een vechtershaan aangevallen te worden.

Ik zie nog de hen die zat te broeden onder de stenen oven in de werkwinkel van grootvader, onze naaste buur, en de broedse kip die met haar kleine kuikentjes rondwandelde op de koer en dapper onze kat aanviel, als ze haar kroost bedreigd voelde.

Ik herinner mij ook nog de nis van de "beste" kamer waar een linnen zakje lag, met daarin de stalen sporen om er de hanen mee te wapenen. Ze waren goed ingeölied en omzwachteld. We moesten daar afblijven. Vader had ook een haan die hij "De Born"⁷ noemde, omdat het dier één oog kwijt geraakt was in een gevecht.

Eens was een vechthaan uitgebroken en gaan vechten tegen een gewone haan in de tuin van grootvader, naast de onze. Enkel het kippengaas rond het perk scheidde beide vechters. Toen we het drama ontdekten, hadden beide hanen afgescheurde bekken en moesten ze afgemaakt worden.

Ik herinner mij nog een hanenkamp op de zolder boven de timmermanswerkplaats van grootvader. Het moet een proefkamp (zonder stalen sporen) geweest zijn. Er stond in elk geval veel volk rond een ovalen ijzeren omheining en op zeker ogenblik vloog een haan op boven de hoofden der aanwezigen. Veldwachter Victor Bonte woonde toen vlak naast ons. Hij was van de kamp op de hoogte gebracht en had er voor gezorgd dat hij die dag niet thuis was. In die tijd zagen de plaatselijke veldwachters dergelijke zaken door de vingers en trad de Rijkswacht enkel op bij een aanklacht.

Zo vond er eens in "De Pelikaan", langs de Koolskampstraat, een kamp plaats. Vader was er met twee hanen naar toe getrokken, maar had voorzichtigheidshalve zijn beide hanen(zakken) bij een kennis aan de overzijde van de straat gedeponneerd. Die keer viel de Rijkswacht effectief binnen in de herberg. Vaders hanen waren er niet te vinden en zo kon hij ze ongehinderd terug mee naar huis nemen.

Ook bepaalde taferelen uit mijn eigen huis staan mij nog levendig voor de geest, zoals het scheren van de hanenkammen dat op een keer bij ons thuis plaatshad; een indrukwekkende bedoening met veel bloed, rook en brandgeur. Op een andere keer was een hoek van onze keuken afgezet met een geïmproviseerde wand van zakkengoed, een meter hoog. In de afgesloten ruimte werden jonge hanen "gepreufd" om te kijken of ze vechtlustig waren. Ik vermoed dat er ook kandidaat-kopers kwamen kijken. Die keken dan nauwkeurig toe of de hanen bij het opspringen wel weer op hun poten terecht kwamen. Hanen die bij het neervallen op hun gewricht stootten, waren minderwaardig;

Ooit had vader een haan verkocht aan "Fransmans", voor 250 BEF. 's Avonds overlegden vader en moeder wat ze met dat geld zouden doen. Ze besloten het niet in huis te bewaren, maar droegen het nog dezelfde avond naar de spaarbank aan de overzijde

⁷ verwijzend naar het Franse woord "borgne".

van de straat. 's Anderdaags 's morgens ging moeder een boodschap doen, en ze ontmoette gebuur Jules Sauer. Die zei: "Marietje, hebt ge geld uitstaan bij de bank?". Moeder vroeg "Waarom vraagt ge dat?". Jules zei: "Ik zie het aan uw gezicht, ge hebt er staan! Welnu: de bank is gesprongen en ge zijt uw geld kwijt!" Of moeder schrok, ge kunt dat denken! Nog jaren lang kregen we nu en dan chèques van 50, 20 of 10 BEF, tot ongeveer 3/4 van de som terugbetaald was.

Toen in 1926 de wet op de hanenkampen er door kwam, verachterde de liefhebberij zienderogen. Er werden dan veelal kampen ingericht juist over de Franse grens, waar het spel langer gedoogd werd.

Kleine liefhebbers trokken er naar toe met de fiets en over de schouder een dubbele witte (kussensloop) zak, zoals de trimards ook gebruikten. Rijkere liefhebbers huurden (of bezaten) een auto en beschikten over een eigenaardige soort manden.

De Tweede Wereldoorlog legde alle hanenkampen stil.

4.3 Na de tweede oorlog

Na 1944 trad een nieuwe generatie liefhebbers naar voor. Er was de société rond de Drieweg, met Marcel Handsaeme, Jean Demeulemeester, Aloïs Fonteyne en Achiel Baert, die ooit in Templeuve kampioen speelden in een kamp met 5 hanen tegen 5. Het waren 5 hanen uit dezelfde kweekouders. Uit die periode zijn nog veel namen overgebleven als Henri Vaneighen, Jerome Vandekerckhove, Jules Missinne (van St. Henricus). Uit een wijdere omtrek kwamen ook grote spelers die vaak sociétés vormden, zoals een zekere Mouchon van Templeuve, "Nesten" van Slijps-Kapelle, en zijn (voor)naamgenoot, "Nesten" van Gistel. Ook Compennolle van Koolskamp, Vermeersch uit Egem, Carlos van de Onledemolen, Firmin (Menten) Vervaele van Zwevezele, Dupont van Ichtegem, Degriek van Wijnendale, Bostyn van Moorslede en A. Dewachter uit Edewalle zijn namen die in hanenmiddens niet onbekend zijn. Een bekende boordman uit die tijd was een zekere Clincke van Sleihage.

Het gebeurde vaak dat de hanenkampen plaats hadden in wat ze noemden "het niemandsland", de streek pal op de grens of tussen de twee douaneposten. De mededingers werden veelal ingeschreven met een voornaam en een gemeente of wijk. Zo speelde de société "De Drieweg" vaak onder de naam "Marcel, Lichtervelde". Insiders wisten wat dat betekende. En dat was genoeg.

De uitbater van dit café in Abeele op de grens met Frankrijk inspireerde zich op de hanenliefhebberij die in de streek erg in trek was.

Het is misschien passend nog even het avontuur te verhalen dat Marcel Handsaeme en Jean Demeulemeester beleefden rond 1960. Er werd toen een groot tornooi op het getouw gezet in de herberg "De Koeivoet" op De Tassche, tussen Roeselare en Ardooie. Groepen van Lichtervelde, Ardooie, Kachtem en Roeselare zouden het tegen elkaar opnemen. Er was een inzet van 10.000 BEF. Marcel en Jean trokken er naar toe met 7 hanen en een plezierhaan. Ze zaten op zeker ogenblik hun hanen te "sporen" in de slaapkamer van de waardin toen de roep ging: "De BOBs zijn er!". Jean scharrelde zijn sporenmateriaal bijeen en vluchtte naar beneden. Maar halfweg de trap kwam hij de BOBkes al tegen en moest terug keren.

Marcel zat met een teil water en een pak watten bij zich -nodig om de sporen aan te brengen. Hij foefelde alles onder het bed. Tevergeefs: de BOB ontdekte alles. Jean zei dat het sporenmateriaal nog in zijn zak zat van de kamp van de zondag ervoor over de Franse grens. Hij beweerde dat de samenkomst in De Tassche maar een proef was zonder metalen sporen. En Marcel wist niets af van wat er onder het bed van de bazin verborgen zat; zo beweerde hij. Maar ze werden niet geloofd en hun 7 hanen werden verbeurd verklaard en geschonken aan het rusthuis in Ardooie, om er geslacht te worden.

Marcel en Jean vernamen dat en gingen stiekem bij de moeder-overste van 't rusthuis hun hanen terug vragen. In de plaats leverden ze 7 ordinaire witte slachthanen! Doch ook dat kwam de BOB te weet en ze eisten de vechtershanen weer op. Marcel en Jean beweerden dan dat de 7 hanen intussen gestorven waren bij de hanengevechten in Frankrijk, maar ook dat geloofde de BOB niet.

Jean verklapte bovendien dat er bij hem nog een paar van die dode hanen in de diepvries zaten. Hij moest onder toezicht zijn 2 ingevroren hanen naar moeder-overste in Ardooie brengen .

Zes weken later kwam de zaak voor onderzoek in Brugge bij rechter Cornelis. Alle aanwezigen lachten smakelijk met de verklaringen van de betichten. Deze loochenden alles en bleven bij hun ... leugens. Uiteindelijk werd de zaak geklasseerd.

4.4 De laatste kampen in Lichtervelde

De laatste keer dat Marcel Handsaeme een tornooi inrichtte, was in de loods van Albert Dewulf. Een paar dagen voordien had hij een anonieme brief gekregen met de melding dat de kamp verraden was. Hij trachtte nog alle mededingers te verwittigen, maar dat lukte niet. Hij achterhaalde wel dat die anonieme brief verzonden was door de echtgenote van een liefhebber, die de laatste tijd al te veel geld verloren had bij de weddenschappen.

Er kwamen toch nog een tiental liefhebbers opdagen die konden afgeleid worden naar de zolder van Marcel. Daar werd toch nog een mini-tornooi gehouden; maar sedertdien durfde Marcel geen tornooien meer inrichten.

Dat betekende dan ook het einde van hanenkampen te Lichtervelde.

5 Slotbeschouwing

Een slotbeschouwing vastknopen aan hetgeen voorafgaat, is niet gemakkelijk. Het spel met dieren, zij het duiven, vinken of hanen, stuit immers op veel tegenwerking. Het spijgtige is dat de kritiek meestal komt van mensen met geen andere dierenkennis dan boekenwijsheid. Het uitbuiten van het instinct der dieren wordt als slecht ervaren.

Een paar bedenkingen dringen zich echter op:

Vechten is in de natuur der dieren. In de natuur geldt de wet van de sterkste en leveren dieren een strijd op leven en dood tegen elkaar of tegen indringers voor de vrijwaring van hun "territorium" of de bescherming van hun kroost.

- In de natuur lijden dieren ontbering en verzwakking. In het bezit van liefhebbers daarentegen worden die dieren uiterst goed verzorgd en in optimale gezondheid gehouden.
- Ontoelaatbaar, wegens tegennatuurlijk, is het toedienen van scheikundige preparaten om de zegekansen op te drijven.
- Erger dan de dierenkampen zelf, is het grof geldspel dat er veelal mee gepaard gaat.
- Tenslotte mogen we niet vergeten dat de oorsprong van al deze diensporten zich situeert in de periode van het "Arme Vlaanderen", toen de grote massa der mensen ongeletterd was, afstompende arbeid moest verrichten, en veelal ook ruw was van zeden en taal.

oooooooooooo